

N.º 11.

Any II.

L' A V E N S

REVISTA MENSUAL

* CIENCIAS * ARTS * LLETRAS *

Barcelona Febrer de 1883

CATALANS CÉLEBRES.

Ali-Bey lo Abbassi. (Domingo Badía Leblich.)

ALS EXCURSIONISTAS

reflexions gens consoladoras dona lloch la durada dels treballs que 's venen practicant pera arribar á fondre en una sola y forta entitat las duas associacions excursionistas de la capital catalana. Costa de trobarhi fácil y rahonada explicació si com no pot duptarse som los hereus d' aquell poble que per son caràcter práctic, franch, sencer, clar y enérgich constituí d' aquest tros de terra de la península ibérica un oássis en plena Edat Mitja.

Costa d' entendre, repetim, que després de prop d' un any de gestionar duas associacions qual fi es comú, identificadas en una mateixa causa, residint en una mateixa localitat no hagen encara arribat á un acort pera acabar un dualisme sense rahó de ser, dualisme perjudicial al objecte que 's proposan abduas societats. Y es més costós d' entendre quan se 'sab no sols l' esperit favorable á la idea de unió que domina, sino fins la existencia de documents autorisats ab respectable número de firmas, testimoni eloqüent de la voluntat que deuria imposarse ja que permet suposar ben be qu' es la dels més, per no dir la de tots.

Que aquesta siga la corrent ho compreném perque ni una sola causa existeix contra, y cas d' existirne alguna no fora aquesta tan poderosa que s' imposés al esperit de unió, perque la fusió de las duas societats es convenient á n' ellas mateixas y al moviment catalanista, cosa que algú podrá negarho, pero es cert que los fets nos demöstran aquella necessitat.

Lo que no compreném es que hi haje dificultats pera realisarho, perque si existissen, la voluntat unida seria prou potent pera véncelas.

Per aquestes causes no sabem si esperar en lo bon éxit de las gestions ó si debem dubtar del resultat que ellas obtingan. Y á bon segur que en igual cas se trobarán la major part dels associats y quí sab si fins alguns individus de las comissions especialment nombradas pera resoldre aquest assumpto.

Y com siga que considerém de importancia la resolució que s' hi donga, cridém l' atenció dels associats tant de la Catalana d' Excursions Científicas com de la d' Excursions Catalana, pera que contribueixin decidits á obtenir un bon resultat, evitant que sia possible la anomalia, que podria molt ben darse, de no resoldres favorablement las gestions contra lo que tots volem, contra lo que ja es una necessitat sentida.

Nos mou á fer aquesta indicació un pas en fals donat ab la major bona fé, ab desitj molt lloable per las duas societats. Fem referencia á l' autorisació absoluta donada á las comissions gestoras, despullantse del dret de posar á discussió en junta general la resolució, acort ó bases que adoptin las citadas comissions.

La idea que induhí á donar tan amplias facultats es sens dupte generosa y fins aparentment práctica, anant tot be; mes no realisantse l' aspiració fusionista, —que sols pot fallir per petits pretextos sense més importancia que la que vulga atribuirli la personalitat A ó B, y á los que tal vegada cap valor donaría lo conjunt dels associats, —tenim com á coronament de las ja famosas gestions, malograda una ocasió propicia, que pot ser retardada per molt temps, sinó dificulta conseguir lo resultat á que han de arribar las duas societats indicadas.

Si aquesta anomalia prengué cos, es segur que sentiriam dir ab tota serietat á més de quatre que l' hora de la fusió no es arribada encara, que deu haber de madurar més, que no está prou en la conciencia de tots, etc., etc.

Nosaltres, á despit d' ésser calificats de pretenciosos, opi-

ném distintment y nos creyem poder parlar ab coneixement de causa ja que 'l firmant d' aquestas ratllas es un dels primers qu' en malhora prengué part y no petita en la divisió del primer núcleo excursionista, com avans y després havia contribuït á la creació y desenrotlló de la Catalanista d' Excursions Científicas y de la d' Excursions Catalana respectivament.

La ocasió propia pera la fusió es avuy que las duas societats, després de llarch període de creixensa, se troban en plena vida encara que no ab aquella activitat que un dia las caracterisava. Ocasíó propia ha d' esser avuy tota vegada que los petits motius de discòrdia, factors de la divisió, no poden existir ja que tot just tingueren la curta durada del foch follet.

De no portarse á terme la projectada fusió, fácil es preveure quant temps tardará en sortir qui tinga prou pit pera exposarse á un tercer fracàs,—que 'l actual ja seria 'l segon,—y pot ser no se equivocaria qui cregués impossible la fusió mentres las duas societats contessen ab elements de vida.

Tenim, donchs, que llavoras la fusió passaria á ser absorció, ja que 'l mes fort,—com lley fatal de la lluyta per l' existencia,—s' imposaria al mes débil. En tal cas ni las forsas de la societat subsistentia ni lo catalanisme hi haurian guanyat cap mica.

Algú creu que res d' aixó ha de ocorre, posant tota la confiança en lo dualisme actual com garantía de vida per una y altra societat, empenyantse en veure en los treballs que practiqui una d' ellas, estímul pera que l' altra, impulsada per l' amor propi, donga mostrars d' activitat á fi d' estar á igual ó més altura.

No fora aquesta mala rahó, certament, si ja 'l temps no hagués vingut á posar de relleu que 'ls fets no responen als arguments teórics.

Que ara es hora oportuna pera la fusió havém dit y seguirem

creyentho. Sense la unió dels valiosos elements ab que avuy se pot contar es difícil esmenar la imperfecta organisació de las societats d' excursions de nostra terra.

Hem dit organisació imperfecta y porque no s' atribueixi á lleugeresa aném á explicar quin motiu nos impeleix á deixar escrit tan crú concepte, creyentnos ab lo dret de poderho dir per tenir també lo tant de culpa en lo que hi hage de dolent en l' organisme de las excursions.

Tractantse de corporacions de caràcter practich, d' objecte immediat, distint de la majoria de societats qual propòsit de tan remot se pert de vista, lo principal es realisar aquell objecte avans que tot, lo essencial es garantir la realisació de lo que constitueix l' ideal de la corporació. Y en una societat excursionista lo que interessa es tenir present que las excursions no son cosa secundaria.

Be saben los excursionistas que tenen esperit d' observació si las excursions, si l' objecte principalíssim d' estar units en corporació es practicat de la manera preferent que 's mereix. Y no 'ns detindrém sobre punt tan relliscós porque es digne d' especial anàlisis y del qual ne treuriam en clar la veritat del adagi: *No es or tot lo que llúu.*

Pera probar l' afirmació tan francament exposada mes amunt, bastará dir que no hi ha pas manera avuy per avuy d' evitar que las excursions deixin d' efectuar-se á pesar de ser acordadas per la corporació, y fins anunciadas publicament, además d' haberse comunicat per ofici á las empresas de ferro-carril, pera disfrutar la garantia concedida als excursionistas. Y no sols pot evitarse lo fracas d' excursions anunciadas á la madrilenya, sino que tampoch es possible evitar en ellas fins un resultat nulo.

Vegis, per lo dit, si precisa unir en forta agrupació á las duas societats d' excursions en be de Catalunya, que de tots necessita, y en be de la mateixa idea per ellas sustentada, que

prou necessita també de una corporació robusta y plena de vida, com sols pot lograse per la fusió.

De no efectuar-se aquesta, com á resultat de las gestions actuals no voldrà dir que l' hora no sia arribada, no voldrà dir que sian prou los elements pera viure independentas, las duas societats, la vida exhuberant que 's necessita; voldrà dir solament,—trit es confessarho,—que ja no som aquella nissaga pràctica, enemiga de paraulas y fórmulas buydas de sentit, aquella nissaga adoradora de lo positiu, perque sabia be que 'l nom no fa la cosa; voldrà dir,—dolorós es consignarho,—que havem perdut aquella històrica virilitat, aquella virilitat que en un dia feu ilustre lo nom d' en Fivaller; voldrà dir finalment que los castellans, además de la centralisació, nos han imposat sense donárnosen compte la passió per la forma, tan característica en ells, mentres nosaltres hem sigut incapassos de conservar lo que 'ns era propi, l' amor á lo verdader, al fondo, á lo mes principal de tot.

¡Tant-de-bo que 'l temps y los fets vingan á destruir aquests temors!

E. CANIBELL.

DOMINGO BADÍA Y LEBLICH

(ALI-BEY).

Las més de las vegadas, aquestos tipos genials, que oblidantse de tota mena de vènculs socials y fins de sa propia persona, s' aculleixen als robustos brassos de la Ciencia y 's llensan, per ella, á una vida de contínuas aventuras, zenen quelcom de llegendaris. Donchs, en primera fila d' aquests sobrenaturals personatjes, no hi ha dupte que hi té bon lloch lo estimable compatrici de qui portém lo retrato.

Nasqué Badía á Barcelona lo dia 1 d' Abril de 1767; y després d' una estudianta joventut, y d' haver servit en l' administració militar desde la edat de 14 anys, presentá á Carles IV un plan d'execució d' un viatge científich á l' Africa. Encarregat ell de ferlo, sortí de Madrit als 12 de Maig de

1802, junt ab lo sabí naturalista D. Simón de Rojas Clementé, dirigintse cap á París y Lóndres, capitals ahont debíá provehirse dels instruments necessaris á sa atrevida expedició. Trobantse en la última d'aquestas, se circuncidá ell mateix, á fi de mellor passar per musulmá, entre 'ls pobles que prompte aniría á veurer. Tant es lo que patí al practicar-se la dificultosa operació, que arribá á las portas de la mort, y 'n feu desistir ab sos prechs á son company de viatge.

Un cop finida aquesta excursió preliminar per Europa, y consensut de que 's podría confondre ab un sectari de Mahoma; desembarcá en Tanger lo dia 29 de Juny de 1803.

En efecte, ab son arrogant posat, sa bona disfressa, sa clara inteligencia y lo coneixer á fons la llengua y costums dels árabes, podía portar á terme, mellor qu' un altre, los gegañtescos plans que s' havían elaborat en son seny. Molt ben rebut fou allí, com debí serho més éndavant en altrás bandes, fins per lo mateix sultá Meley Soliman, devant de qui feu Badía alguns experiments que 'l deixaren prendat de sa persona.

Contra la voluntat de tota la Cort del sultá, manifestá Badía 'l ferm propòsit de cumplir la peregrinació á la Meca, ab qual motiu se despedí de Muley Solimán, que tan bé l' havia obsequiat durant algun temps y que li feu present d' una tenda y duas escullidas esclavas.

Visitá á Trípoli en 1805, y embarcantse pera Alexandría, 'ls errors del capitá, 'l dugueren primer á la costa de Morea. d' ahont passá á l' illa de Xipre, y de allí á Alexandría, ahont desembarcá 'l 12 de Maig de 1806. Més tart arribá al Cairo y d' allí sortí pera la meca en Desembre del mateix any. Un cop fora de la capital del Islamisme, despres d' haver lograt entrar en la casa de Deu *la prohibida*, entrá en 14 de Juny de 1807 triomfalment á la capital d' Egipte. D' allí aná á la Siria, visitant Jerusalem, Hebron, Betlem y Nasareth. Més endevant passá á Damasch y Alepo, atravessá l' Assia menor y arribá á Constantinopla en 21 d' Octubre. En 7 de Desembre sortí d' aquella capital, atravessant la Turquía Europea, Valàkia y Alemanya, entrant á Viena en Janer del any següent; y despres á Munich, ahont una forta malaltía li posá la vida en perill. Un cop restablert, passá á París y d' allí á Bayona.

Despres de tan atrafegada vida, trobantse no lluny de Masarib, organísant una segona caravana á la Meca, morí de una disentería á primers de Setembre de 1818, sens premi de sos añañosos travalls.

Badía 's feya passar en sos viatjes, per Scherif, fill d' Othoman-Bey,

princep dels Abbassidas, descendent de Aboul-Abbas, oncle de Mahoma; y fou fruyt de son estudi, la obra que 's publicá en francés: *Voyages d' Ali-Bey en Afrique et en Asie pendant les années 1803, 1804, 1805, 1806 et 1807* —Paris, chez P. Didot l' aîné, 1814—3 vols. en II y ademés un *Atlas ou explication des planches composant l' Atlas des voyages d' Ali-Bey*. En 1836 se 'n feu una versió castellana, publicada en Valencia. A més d' aquesta importantíssima obra, se conservan d' ell molts manuscrits, que es sensible permanescan inédits. — A. M.

UN BRASER DEL SIGLE XVII.

Lo que donám en grabat, es una curiosa relliquia mobiliaria reservada en l' arxiu de la Casa de nostre Exm. Ajuntament.

Un de tres que servian per calentar lo gran saló Consistorial (Saló de Cent), en aquells temps de llenya y escalfapanxas, en que no 's podian solament sospitar las modernas invencions de calefactores de tota mena, tan confortables com económichs; té en cambi la ventatje d' ésser una bella obra de art y de sólida factura; circumstancia que no sempre, ab tot y sas pretensions, ofereixen los recipients actuals de pacotilla en ferro fós.

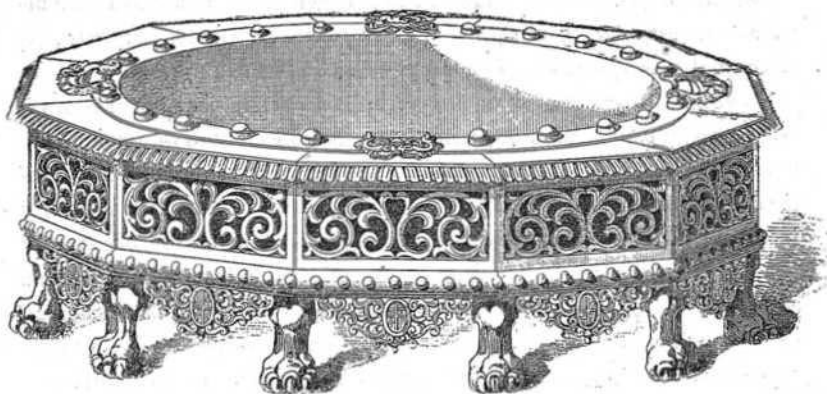
Heus aquí porque lo antich se fá sempre estimable: lo menor utensili sól presentar rasgos subjectius de l' enginy del constructor, qui ben imbuhit llavoras de la técnica de son art, per prácticas inconcusas y per lo rigor de las prescripcions gremials, no perdía may l' ocasió de desplegar sa iniciativa, y tot elaborant una obra trillada, sabia treureren' sovint una obra mestra.

Be ho acredita en lo susdit braser *Pere Cerdanya*, que lo construhí, ab dos altres enterament iguals, en l' any 1675, cobrant del Consell per son fer, la suma de 1,188 lliuras catalanas. Aixís resulta del següent partit, que consta en lo respectiu llibre de Deliberacions:

«Die 15 de novembre de 1675—Los senyors Consellers deliberen que sien pagades á Pere Cerdanya, courer, 1,188 lliuras á ell degudes per lo preu y valor de tres brasers de bronse, ab sas concas y paletas, que per servey de la present ciutat té fets, lliurats y entregats, ajustats á dit preu, comprés ab ell las 30 lliuras que per los modelos se li habian de pagar.»

La conca ó copa acompanya al braser, feta de una sola pessa de aram

picat, perfectament rodona, de cercle 2 metres 42 centímetros, ab vint grossas cabotas de bronse y quatre bonicas nansas de fundició. La caixa está formada tota de pessas del mateix bronse, unas batudas y altres fosas, ben ajustadas entre sí, ab radio dodecágono de 57 centímetros per 31 de alt, á modo de galería calada entre dos repisas, la sobirana estriada y la jusana de mitja canya, puntejada de botonets; tot sostingut per dotse peus de llehó corresponents á cada angle, corrent entre peu y peu un conopi triangulat de perfiladura reixada, y enclós en cada compartiment un escut de las armas de la Ciutat.

L' estil general es sever y digne de son objecte, y si be obra de la época del barroquisme, no peca en res de sos deliris, ans tira á la gravetat propia del art que florí en los regnes de Carlos V y Felip II.

Dignament, per sa válua, figurá en passadas exposicions, habentlo copiat lo inolvidable D. Jaume Serra en l' Album que formá de una d' ellas, y reproduhit fa poch temps per l' acreditada revista francesa *L' art pour tous*, que li dona sa deguda importancia, en prestigi de las arts industrials catalanas, que be mereixen tant, ó potser mes que altres, un especial estudi.

J. PUIGGARI.

LO LLIBRE VERT

DEL ARXIU MUNICIPAL DE BARCELONA.

II.

LO TEXT.

De l' afició y capacitat d' en Ferrer s' en convenceria qualsevol examinant lo primer volum del *llibre vert* compilat, la major part, per ell.

Segueix al prohemí un índex de la part general á Catalunya y un altre de part especial, y ve després un calendari, ab tots los requisits, (1) en lo qual sols se inclouhen los sants més assenyalats.

No volgué nostre escrivá fer una recopilació sense com vá ni com vé, sense *pes nec caput*, sino que volent cumplir ab exactitud fora de mida lo precepte d' Horaci de formar un tot complert; pera venir després á tractar de las constitucions de Catalunya, comensa ab los quatre evangelis y ab una genealogia bíblica desde Adam fins al naixement de Jesucrist.

Y per no deixar cap buit, continúa una especie de llista, que éll titula com las altres *Crónica*, dels emperadors romans ab lo temps que cada un va reynar, llista que comprén també tots los que ho varen ser d' Alemanya y que portaren aquell nom, com Carlomagne; ne segueix un' altre dels pontífexes desde Sant Pere fins á Climent VI, la major part d' ells ab sa nacionalitat, curiós detall que no fàcilment podria obtenir en Ferrer; ocupa desseguida un fòlio parlant dels cardenals; y després vé una *Crónica regum francie*, que es aixís mateix sols una llista de reys, ab moltes omissions, que comensa en los Carlovingis y acaba en los Capets ab Lluís lo Gras, any 1108.

* *

Y dada ja una especie de rahó, més ó ménos complerta, de lo que havia succehit en lo mon fins á aquest temps, passa á parlar de Catalunya, essent lo primer que 's troba una crónica dels comtes de Barcelona y dels reys d' Aragó.

Perque 'ns ha semblat molt curiós transcribim un frament de son principi que conta la tradició ó lo que sigui (2) dels Jofres de Catalunya.

Se nos dirá potser que prou manosejada ha sigut aquesta cuestió per ser

novetat lo document que transcribím, pero per lo mateix que tant s' ha discutit sobre 'ls tals Jofres, havém considerat que seria apreciable aquesta transcripció que dona característicament á conèixer una de las parts de la polèmica, la dels que defensen la dita tradició.

Y may s' entengui que nosaltres nos declarém defensors ni tan sols nos incliném á ella; no es aquí lo lloch de investigar aquest important punt històrich, puig fem sols una ressenya del *llibre vert*. Be dirém ab tot, com á ilustració, que contan com á certa la continuada tradició dels Jofres, Diago, Pujades, Feliu y altres, (3) y que 's troba en dos recopilacions oficials impresas de las *Constitucions de Catalunya* (anys 1588 y 1704 respectivament) (4); que no l' acceptan Caresmar, *L' historia del Languedoc*, la major part dels historiadors del Rosselló y D. Antoni de Bofarull; (5) y que tracta d' armonisar las dos opinions D. Víctor Balaguer (6).

Siga com vulga aném á la transcripció (7).

« En el castel d' Arria (8) que es en Catalunya, en el territori de Comflent costa lo flom que es apel·lat Tet, era un cavaller rich, bon d' armes, e de gran consell, per nom en Guiffre; al qual per aquests bons aptes e de mols altres que eren en e'l, lo senyor Rey de França donali lo comptat de Barçalona.

E ell tenent lo comptat, lo devant dit senyor Rey de França trametli misatges seus honrrats en Prohença, als quals lo devant dit compte de Barçalona aná ab son fill en Jaufre pelós á Narbona; e un d' aquels cavallers qui eren venguts de França acordadament, aontá e tirá per la barba á lo devant dit comte, e ell treyta aquí l' espaa oxislo. Per la qual cosa com lo menassen pres al devant dit senyor Rey de França ab son devant dit fill, volen estorcir e pendre venjança d' aquella, per so axirenlo (9). De la qual cosa fo molt despatgat lo devant dit senyor Rey de França.

E per consell de sos baróns empará lo devant dit infant Jaufre pelós, fill del dit compte de Barçalona, lo qual luira (10) per nodrir al comte de Flandes qui be 'l feu presar e nodrir.

E quant la comtessa de Flandes muller del devant dit comte per cert conegué que l' infant havia emprenyada lur filla, á esquivar que la donzella d' aquell feyt no tingues enblasme en fama, feu jurar al macip sobre 'ls IV evangelis que si cobrava l' honor de lur pare que la preses á muller.

La qual cosa, feta luira l' infant á una vella de vils vestidures vestit, la qual l' amená celadament á sa mare que estava en Barçalona, e fou vist e conegut en cert senyal qu' era pelós en loch de son cors que no es en altres acostumat; per que hac sobrenóm de pelós.

Appellats tots los barons de la terra celadament e mostrat lo doncell e en veritat conegut e pensant com á gran falsía era son pare estat mort, á dia cert acordadament tots vengren á un loch on Salomó qui era d' aquí comte devía venir e vench (11).

E après estench poderosament lo comptat de Barçalona e de Nárbona en tro en Espanya.

Tenent lo devant dit comtat en Guiffre pelós membra á ell lo sagrament que hac fet de pendre la filla del compte de Flandes qui es desus dit; tramet sos missatjes al comte á cert dia e loc e s' humení ab sa filla segons que n' era convingut. E el compte de Flandes ab sos amichs acabá ab lo senyor Rey de França qu' aquell tornás en sa gracia e confermali lo comptat de Barçalona.

Estant lo devant dit compte de Barçalona en França, hac missatges certs que sarraýns eren entrats en la sua terra e avian hi gran mal fet. E prega 'l senyor Rey de França que li donés ajuda e secors contra los sarraýns. Mas lo senyor Rey de França per altres grans afers (12) no li poch ajudar e dal li foydo e privilegi que si el poch á los sarraýns gitar, que ell e els seus agnesen per tots temps per successió entró aquest temps.

Guiffre pelós comte de Barçalona, devant dit, ajusta gran companya de França e vench á Barçalona e tots los sarraýns gitats d' aquen tro á Lérida ab gran honor cobrá tota sa terra e tench la poderozament en sa senyoria; e en aquesta manera devench lo comptat de Barçalona.

En aquest temps lo compte devant dit funda lo monestir de Ripol e el dota honradament. Anno Domini DCCCLXXXVIII.

(Seguirá.)

(1) En lo próxim número nos proposem donar una mostra d'un dels seus folios, que al propi temps donará una idea de la escriptura del «libre vert.»

(2) Don Antoni de Bofarull en sa Historia crítica, tomo II, pág. 156, li negá fins lo nom de tradició.

(3) «Diago» Historia de los victoriosísimos antiguos condes de Barcelona, folio 61. Barcelona 1603.—«Pujadas.» Crónica universal del principado de Cataluña, tomo VI pág. 262. Barcelona 1829.—«Feliu:» Anales de Cataluña, tomo I, pág. 262. Barcelona 1709.

(4) Vegis la traducció castellana dels usatjes y demés drets de Catalunya de Don Pere Nolasco Vives y Cebriá, tomo primer, pág. 21, y las «Instituciones del derecho civil catalan vijente» por Don Guillermo Maria de Broca, pág. 2, nota 3.

(5) «Historia crítica de Cataluña,» tomo II, pág. 155 Aconsellém la lectura de la disertació especial que sobre aquest assumpto y 'ls que d' ell se dedueixen té 'l Sr. Bofarull en sa «historia» y á la qual nos referim.

(6) «Historia de Cataluña y de la corona de Aragon,» tomo I, pág. 280. Don Manuel Angellón, en la «Crónica general de España» (provincia de Barcelona) segueix en aquest punt á Balaquer, encara que no tracta com ell, de precisar la qüestió.

(7) Advertim que de vegades havem alterat l' escriptura, may l' estil, del original qu' enclou moltes faltas de pluma y algunas de sentit, en servey de la claritat. També havem afadit los signos ortogràfics que, com digué cert escriptor, son lo més bon comentari per documents d' aquesta mena.

(8) Arria, avuy Rià, en lo Conflent que ara forma part del departament francès dels « Pirineus Orientals.»

(9) Obscur resulta en aquet punt l' original. Los cavallers, companys, y segons altres tradicions parents, del mort per lo compte, prengueren á aquest per portarlo devant lo rey; pero al ser al lloch nomenat « Puig de Fransa » lo mataren temént sens dupte la condescendencia d' En Carles. Lo fill del comte tenia llavors sis anys.

(10) « lo qual luirá » (encomenà, donà) « per nodrir al compte de Flandes qui be 'l feu presar » (estimar, cuidar) « e nodrir ». Notis lo salt que 's dona al pasar d' aquest apartat al següent: en lo primer En Jofre és encara un noy; en lo segon se l' ha de soposar un jove ja fet.

(11) També aquí sembla com si faltés alguna cosa. Jofre ó Wifredo, segons conta la tradició, vá acometrar á Salomó y de la lluyta resulta aquest mort. De seguida fou proclamat comte de Barcelona com á hereu del seu pare.

(12) Estaba ab la guerra contra 'ls Normans. A ella li havia ajudat Jofre y aquesta lluyta fou la que 'ns doná l' escut de las quatre barres.

LA PATRIA DE L' HOME

No canto, no, la patria catalana
Que s' esten desde l' cim dels Pirineus
Fins al Mediterrá, dins quinas onas
Tranquila banya sos robustos peus.

No canto, no, la patria del ibero,
Ni tampoch la del celta primitiu,
Que no es patria de l' hom la limitada
Per alterosa serra ó fondo riu.

La patria que jo canto es la del geni,
Y la patria del geni es tot lo mon,
Com las obras pe' l' geni produhidas
De la humanitat tota també son.

No pregunteu de ahont son Homero y Dante,
Shakspeare (1); Schiller, Cervantes, l' Albanés,
Apeles, Miquel-Angel y Canóva,
Murillo, ni Rafel, ni l' Veronés;

Ni volgheu sapiguer ahont váren naixe
Demóstenes, Esquilo ni Platon,

(1) Llegendis « Xékspir. »

Ni Sócrates, ni Kant, ni Galileo,
 Ni Guttemberg, ni Newton ni Colon;
 Y deixeu que hagin nat allà hont se vulga
 Stephenson y Watt, Morse y Franklin,
 Fulton y Faraday y Livingstone,
 Laplace y Bell (1), Edison y Darwin.

Llurs noms omplenan la terrestre esfera,
 De llurs obras tot' hom s' ha aprofitat;
 No hi ha nació que pugui confiscarlas
 Dintre de son terreno limitat.

Com pe' l' geni, per l' hom no deu haverhi
 Fronteras que l' separin en lo mon:
 Sentne fills tots de la mateixa terra
 De la mateixa patria tots ne son.

Lo jorn en que los homes germans sían
 Ja mes fronteras en lo mon hi haurá,
 Y la patria del' hom per únichs límits
 L' espay que la rodeija ne tindrà.

(1) Graham-Bell.

CELS GOMIS.

BIBLIOGRAFÍA.

VALLS — VILANOVA — BARCELONA. *Il·lustració dedicada á commemorar la inauguració del ferro-carril.*

La part material d' aqueixa publicació honra á Valls y no desdiria gens de qualsevol de nostres millors impremtas. En quant al text en que hi han col·laborat nostres millors escriptors y qu' es molt desigual com necessàriament deu resultar en aplechs d' aqueixa mena, podria dirse que té com lo poema de Dante *infern*, *purgatori* y *paradis*. Prescindirém dels treballs que á nostre parer formen lo primer y segon, pero no dels del últim en lo qual hi colocariám sobre tot la preciosa poesia de 'n Eduardo Vidal y Valenciano titulada: « A la non non », una de las més verament sentidas qu' hagi produhit tal volta nostra literatura; « L' enxaneta » de 'n Guimerá; una *miniatura* de 'n Balaguer qu' es un model de concisió al estil germánich; una altre de 'n J. Ixart plena d' oportunitat: lo conegut monólech de 'n Vilanova « Lo sarauiste »; la « Cansó del ferro-carril » de 'n Matheu quí d' algun temps ensá sembla volguer esser lo Béranger de

nostra terra ; « Lley d' amor » de 'n Manel Escudé y Bartolí qu' ha recullit pera escriurela la ploma de 'n Bartrina; «Fantasiant» de Marian Aguiló y alguns treballs més.

—EL SIGLO DE PERICLES, per D. ARTUR MASRIERA.

Lo Sr. Masriera es l' home dels *torus de force*. Se proposa fer una poesia bíblica y en pòchs dias la escriu que no hi ha més que demanar ; vol fer-ne una històrica y n' ix de la mateixa manera. ¿ Vol ferla amorosa ? Jo crech qu' avans d' agafar la ploma s' enamora exprofés y per un dia y llavors la escriu molt tendra, mol sentida, ni més ni menys que si ho estiugués sempre. Perque suposar aixó últim y que lo Sr. Masriera deixi pasar un any sense guanyar cap premi en qualsevol certámen, nos semblan dos absurds.

Pero heus aquí que la Associació Literària de Girona ofereix una corona de plata al que millor canti en castellá lo segle de Pericles, y lo Sr. Masriera 's proposa fer versos castellans. Afortunadament sa discreció l' ha fet sortir molt be en sa empresa y sa imaginació l' hi ha fet trovar bellíssimas pinzelladas ab que enriquir l' hábil quadro que trassa. La descripció ab que comensa lo cant primer de sa obreta ; la del naixement d' Aspasia en lo segon (que sembla arrencada á una de las odas de 'n Menéndez Pelayo quan millor escriu) y moltes altras imatges y frasses felissas, son rasgos de llegítima poesia que grans poetes no 's desdenyarien de firmar. ¿ Per qué en cambi ha hagut de defallir en lo comensament del cant segon, de marcat prosaisme que no escusa prou l' aridés de l' assumpto ? ¿ Per qué allí l' hi manca forma, l' hi mancan frasses pera no fer casi bé prosa rimada ? ¿ Per qué de quan en quan ha deixat passar l' autor algun vers dur y al final de la página 11 *un endecassíláb que no ho es* ? No obstant y aixó la obra es de las bonas que lo Sr. Masriera té y son castellá es de bona lley.

—FAUSTO, traducció castellana de D. TEODORO LLORENTE.

Si diguessim, com algun periódich ha fet, que l' últim volúm de la Biblioteca d' Art y Lletres res deixa que desitjar y que no desmereix gens posat al costat dels anteriors, certament qu' aquestos podrian demandans per injuria. Vritat que la traducció de la 1.ª part del Fausto que conté es una de las millors que han aparegut en dita Biblioteca, pero lo Sr. Llorente, son autor, no ha tingut la fortuna de que l' hi vestissin á la filla de son ingeni ab tota la elegancia y bon gust que 's mereixia sa acabada hermosura.

Es una fada que porta un traje en que sobra plata y escaseja 'l bon acert en la combinació dels colors.

FLORS DEL MEU HORT *poesies valencianes* de JACINTO LABAILA *acompanyades de la traducció castellana de M. Torres Orive*.—S' ha publicat recentment á Valencia aquest tomet de *poesias* (apesar de lo cual conté tres travalls en *prosa*); bona part de las quals ja 'ns eran conegudas, qu' acreditan una vegada més la ben trempada ploma de son llorejat autor. Res tenfm que dir d' ellas que no siga en sa alabansa; lo que sí hi trobem á faltar, es un poch més d' escriptulositat en la versió castellana que las acompanya. — V.

NOVAS.

Segurament quan aquest número arribi á mans de nostres lectors s' haurán ja pronunciat á la Academia de la llengua castellana lo discurs de recepció del Sr. Balaguer y lo de contestació del Sr. Castelar. Procurarém parlar en lo número vinent d' aquest acte qu' ha de tenir gran trascendencia pera nostra literatura.

Lo dia 1er de Mars deu tancarse la exposició artística del Ateneo. Poch de notable ha ofert, no obstant podem mencionar com á obras en que s' hi notan bonas qualitats algunas dels Srs. Tamburini (especialment dos quadrets representant un patje y un cortesá d' Enrich de Valois de bon dibuix y colorit brillant) Mirabent, Urgell, Roig y Soler, Llovera, Vayreda (Joaquim), Meifren, Baixeras, Rusiñol y alguns altres, además d' un magnífich ayguat del Sr. Pellicer.

Per falta d' espay no 'ns ocupém en aquest número, deixantho pel próxim, del drama del Sr. Ferrer y Codina *Lo punyal d' or* novament estrenat en lo teatre catalá.

En l' article del Sr. Perés «La crítica literaria á Catalunya» se cometeren una errata y una omissió que no poguerem esmenar. En la pág. 103, lín. 23, ahont diu *Jaine* deu dir *Taine*, y en la pág. 107, entre las líneas 11 y 12 s' oblidá la següent:*ab entussiasme ó arrencar una llágrima si s' ha escrit*.....